

13. Майбурд Е.М. Введение в историю экономической мысли. От пророков до профессоров. – М.: Дело, Вита – Пресс, 1996. – 544 с. /
14. Гибсон Дж. Л., Иванцевич Д.М., Донелли Д. Х.–мл. Организации: поведение, структура, процессы: пер. с англ. – М.: ИПФРА–М. 2000. – с.
15. Из истории экономической мысли (Сборник). – М.: Знание, 1990. – 64 с.
16. Хамел Г., Прахалад К. Конкурируя за будущее. – М.: Олимп-Бизнес, 2002.–216 с.
17. Хайек Ф. Конкуренция как процедура открытия // Мировая экономика и международные экономические отношения. – 1989. – № 12. – С. 24–29.
18. Фатхутдинов Р.А. Конкурентоспособность: экономика, стратегия, управление. – М.: ИНФРА–М, 2000. – 312 с.
19. Градов А.П. Стратегия экономического управления предприятием: Учеб. пособие. – СПб: ГТУ.1993. – 217 с.
20. Гаврилюк С.П. Теоретические аспекты определения конкурентоспособности туристических предприятий // Маркетинг и реклама. – 2001.– №54. – С. 34–37.
21. Шевченко Л.С. Конкурентное управление: Уч. пособие. – Харьков: Эскада, 2004. – 520 с.
22. Магомедов Ш.Ш. Конкурентоспособность товаров: Учебное пособие. – М.: Издательско–торговая корпорация «Дашков и К⁰», 2003. – 294 с.
23. Горбашко Е.А. Менеджмент качества и конкурентоспособности: Учебное пособие. — СПб.: Изд–во СПбГУЭФ, 1998. — 207 с.
24. Иванов И.Б. Конкурентоспособность предприятия. Теоретико-методологический аспект // Сб. науч. трудов. – Кременчуг, 1995. – С.22–24.
25. Лицышин О.И., Мятлих С.В. Справочник экономиста–предпринимателя (термины рыночной экономики). – СПб: Специальная литература, 1995. – 670 с.
26. Дэниелс Д., Радеба Л. Международный бизнес. Внешняя среда и деловые операции: Пер с англ. – М.: Дело, 1994. – 320 с.
27. Щедрина Т.И. Конкурентоспособность. Как её достигнуть // Деловой вестник. – 1997. –№3. – С. 18–20.
28. Фатхутдинов Р.А. Конкурентоспособность организации в условиях кризиса: экономика, маркетинг, менеджмент. – М.: Издательско-торговый центр «Маркетинг», 2002. – 892 с.
29. Дикань В. Управление качеством как фактор конкурентоспособности предприятия // Экономика Украины. – 1996. – №1. – С. 43–47.

Цьохла С. Ю.

КОНЦЕПТУАЛЬНІ НАПРЯМИ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КУРОРТНО-РЕКРЕАЦІЙНОЇ СФЕРИ УКРАЇНИ

Постановка проблеми в загальному виді і її зв'язок з важливими науковими або практичними завданнями.

Економічний розвиток – структурна перебудова економіки відповідно до потреб технологічного й соціального прогресу.

Із вступом України в ринкову економіку умови функціонування курортної сфери змінилися. Експлуатація лікувально-оздоровчого комплексу носить комерційний характер. Здійснення ринкових реформ, бурхливий розвиток підприємництва призвели до формування нових підходів до управління санаторно-курортними організаціями, виникнення нових технологій курортного обслуговування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких закладена розв'язка даної проблеми, і на які опирається автор.

Через свою економічну й соціальну значимість проблеми управління рекреаційною сферою досить широко представлені в роботах вітчизняних авторів З. В. Герасимчука, П. В. Гудзя, М. І. Долішнього, В. К. Євдокименка, В. І. Мацоли, Т. І. Ткаченко, В. І. Цибуха, О. С. Шаптали та ін. Елементи систем управління на рекреаційних підприємствах розглядаються в роботах закордонних авторів М. А. Жукова, В. А. Квартального, Ф. Коглера, Д. Боуена, Д. Мейкенза.

В Україні висвітлені далеко не всі питання стосовно сучасних теоретико-методологічних та прикладних засад активізації діяльності підприємств рекреаційно-туристичного комплексу. Існує потреба у поглибленому науковому дослідженні теоретичних аспектів формування методики організаційного та фінансово-ресурсного забезпечення розвитку підприємств курортно-рекреаційної сфери на загальнодержавному та регіональному рівнях, визначення пріоритетів та шляхів підвищення економічної ефективності діяльності вітчизняних підприємств. Для економіки України розробка стратегії розвитку курортно-рекреаційної сфери є особливо актуальною з причин активних змін в економічній системі країни, які пов'язані із здійсненням ринкових реформ.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується дана стаття.

Дослідження економічних аспектів функціонування курортно-рекреаційних підприємств в Україні носять фрагментарний характер. Колишні теорії й методики, характерні для адміністративно-командної системи, неприйнятні в умовах, що змінилися. Пряме ж запозичення західного досвіду неприйнятне внаслідок того, що він стосується розвинених ринкових систем, які в Україні тільки затверджуються. Незважаючи на

унікальний рекреаційний потенціал, вітчизняна курортно-рекреаційна діяльність поки ще лишається мало-ефективною.

Тому актуальною вважається розробка стратегії розвитку курортно-рекреаційної сфери для підвищення економічного ефективности її функціонування.

Формулювання цілей статті (постановка завдання).

Ціль статті – дослідження економічних умов діяльності курортів та розробка концепції формування стратегії економічного розвитку курортно-рекреаційної сфери.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих результатів

Наявність в Україні унікальних природно-рекреаційних ресурсів, багата культурно-історична й етнічна спадщина дозволили сформувати сучасну рекреаційну систему, у структурі якої основними компонентами виступають регіональні туристична та курортно-рекреаційна сфери. Зростаюча економічна значимість курортної сфери, роль, що вона відіграє в розвитку суспільного виробництва в міру становлення ринкових відносин, дозволяють стверджувати, що на цей час курортна індустрія трансформувалася в курортно-рекреаційну, сформувавши систему обслуговування відпочиваючих.

Розвиток курортно-рекреаційної діяльності в Україні ведеться на ринкових засадах, за винятком спеціалізованих санаторіїв Міністерства охорони здоров'я України, та регулюється державою на основі законодавства, національної політики й індикативного планування.

Закон України «Про курорти» визначає принципи державної політики в сфері курортної справи, правові, організаційні, економічні й соціальні основи розвитку курортів України та спрямовано на забезпечення оздоровлення й лікування людей, використання територій курортів, ресурсів і їхню охорону [1].

У більшості західних країн відсутні загальнодержавні системи організації й управління курортами. Вони перебувають у віданні місцевих органів самоврядування, акціонерних товариств або приватних осіб. Туристичні організації вкладають великі кошти в благоустрій курортів і їхню рекламу, оскільки вони розташовані здебільшого в красивих місцевостях, нерідко на територіях з великою кількістю історичних і архітектурних пам'яток. Держава звичайно обмежує свою роль контролем за дотриманням курортного законодавства, субсидуванням компаній і акціонерних товариств на гідрогеологічні пошуки, будівництво загальнокурортних споруд. Органи охорони здоров'я здійснюють контроль за дотриманням санітарно-гігієнічного режиму на курортах, але не беруть участі у визначенні порядку відбору хворих для санаторно-курортного лікування, у виробленні показань і протипоказань до направлення на курорти й т. і. У ряді країн ці функції частково виконують лікарі страхових компаній.

Разом з тим, світовий досвід функціонування курортної системи свідчить, що стратегічне регулювання економічних процесів у й рекреаційному комплексі – неодмінний елемент сучасної внутрішньої політики.

У червні 2005 року на Всеукраїнській конференції «Санаторно-курортна реабілітація і лікування – ведучий фактор збереження трудового потенціалу» було прийнято Концепцію розвитку санаторно-курортної галузі [2], яка спрямована на реалізацію положень Конституції України, Закону України «Про курорти» та інших нормативно-правових актів з питань санаторно-курортного обслуговування.

Основними проблемами розвитку санаторно-курортної галузі в Україні визнано економічні причини, а саме:

- відсутність досконалого економічного механізму її діяльності;
 - незабезпечення комплексного розвитку курортних територій;
 - зношеність основних фондів;
 - практична відсутність інвестицій;
 - неефективний маркетинг;
 - низький рівень менеджменту;
- неналежне обслуговуванням у санаторно-курортних закладах [2].

Тому розробка стратегії економічного розвитку курортно-рекреаційної сфери є особливо актуальною для економіки України з причин активних змін в економічній системі країни, які пов'язані із здійсненням ринкових реформ.

Концепція спрямована на забезпечення правового, організаційного й економічного середовища (рис. 1).

Стратегічною метою державної політики у сфері діяльності курортів є створення умов для поліпшення стану здоров'я, продовження тривалості життя та періоду активного довголіття населення, упровадження здорового способу життя шляхом формування та розвитку ефективного, прибуткового та конкурентоспроможного на світовому ринку курортного комплексу.

У цей час курортно-рекреаційна сфера перетерплює значні зміни, пов'язані із здійсненням ринкових реформ. Більша частина санаторно-курортних установ приватизована, і вони є відкритими або закритими акціонерними товариствами. Процес переходу санаторіїв у приватну власність продовжує прискорюватися: якщо в 1999р. санаторіїв, що перебувають у приватній власності не було, а колективна власність становила 37,7%, то в 2001р. у приватній власності перебувало близько 4% санаторно-курортних установ, у колективній власності – 58,0%, а в 2004 р. рівень приватної власності склав 67%, відповідно до Цивільного кодексу України [3, с. 16].

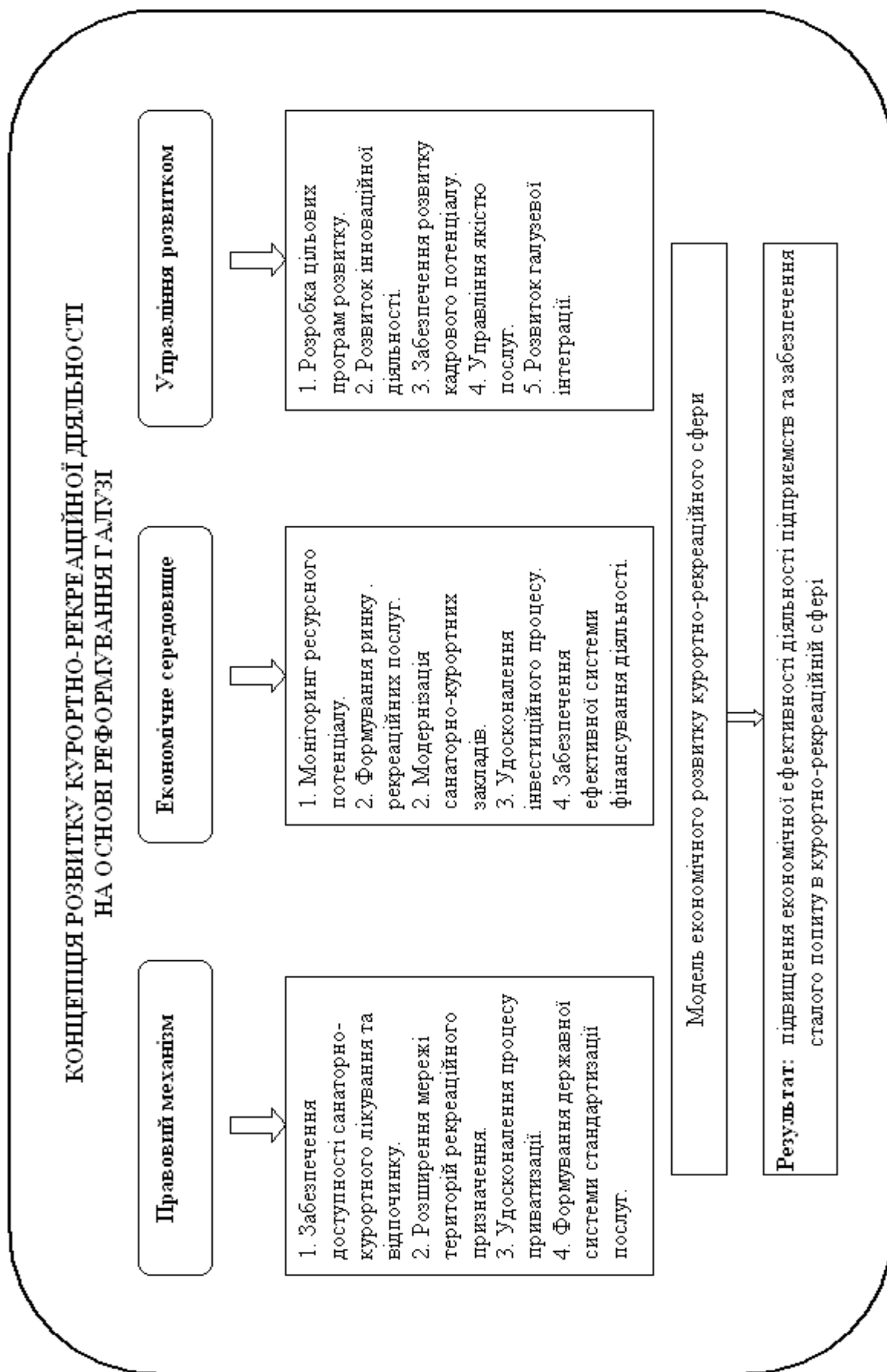

Рис. 1. Схема концепції розвитку курортно-рекреаційної діяльності на основі реформування галузі

Реформування санаторно-курортної галузі повинне базуватися, з одного боку, на удосконаленні фінансово-економічних механізмів відтворення курортно-рекреаційного потенціалу, створенні доступного та ефективного ринку санаторно-курортних та оздоровчих послуг для максимального задоволення потреб населення, з іншого - на проведенні роздержавлення та приватизації санаторно-курортних закладів, заохочення конкуренції та оптимізації управління цими закладами.

Таким чином, можна відзначити формування курортно-рекреаційної сфери, яка об'єднує бізнес у сфері послуг оздоровлення, відпочинку, подорожей, туризму, екскурсій, а також включає підготовку професійних кадрів, матеріально-технічне й фінансове забезпечення, наукові дослідження й інформаційно-рекламну діяльність із метою якісного обслуговування відпочиваючих.

Стан внутрішнього санаторно-курортного потенціалу вказує на недостатній рівень його розвитку по якісних і кількісних характеристиках. Поки ще є стримуючі фактори масового притоку іноземних гостей у вітчизняні оздоровниці.

В Україні поки недостатньо розвинена інфраструктура гостинності, невелика кількість засобів розміщення високого класу й з необхідним рівнем комфорту. Тому іноземних гостей відштовхує невисока якість обслуговування, що пов'язане з відсутністю досвіду роботи при тривалій перерві експлуатації курортів, а також невідповідністю ціни і якості розміщення. Однак треба відзначити, що поступово формуються сприятливі умови для інвестицій у розвиток інфраструктури санаторно-курортних установ України.

Важливим завданням розвитку санаторно-курортної індустрії є формування сучасної маркетингової стратегії просування лікувально-оздоровчих програм на внутрішньому й міжнародному ринку. Для цього проводяться міжнародні виставки-ярмарки, рекламно-інформаційні кампанії, створюються теле- і радіопрограми, видаються каталоги, буклети й ін.

Щоб курортно-рекреаційний бізнес розвивався успішно, необхідно: створювати умови для розвитку засобів розміщення й іншої інфраструктури; забезпечувати сприятливий інвестиційний клімат для українських і іноземних компаній, що вкладають кошти в розвиток цієї інфраструктури. Все це вимагає розробки й прийняття нових нормативних актів по стандартизації й сертифікації в сфері курортно-рекреаційної діяльності.

Укріплення й розвиток міжгалузевої й міжрегіональної координації дозволять підвищити ефективність вітчизняної санаторно-курортної індустрії, для чого треба вдосконалювати діяльність міжвідомчих комісій при державному органі виконавчої влади, формувати економічно обґрунтовані плани по реалізації регіональних цільових програм соціально-економічного розвитку.

Для поліпшення якості обслуговування треба створювати сучасну систему підвищення кваліфікації менеджерів вищої управлінської ланки санаторно-курортного бізнесу, а також навчання обслуговуючого персоналу в відповідності з сучасними вимогами, організовувати стажування за рубежом.

Виділення асигнувань із державного й місцевих бюджетів країни повинне сприяти формуванню й просуванню національного санаторно-курортного продукту. Держава зобов'язана надавати допомогу в проведенні маркетингових досліджень, рекламно-інформаційної діяльності, організації й проведенні міжнародних виставок, конференцій, семінарів, організації співробітництва, формуванні базового пакета інвестиційних проектів в області розвитку інфраструктури.

В умовах пріоритетної підтримки розвитку курортно-рекреаційної індустрії з боку держави потрібна підтримка для ефективного використання кадрових, інформаційних, матеріальних і інших ресурсів з урахуванням ринку праці й завдань соціально-економічного розвитку країни.

Досягнення основних цілей розвитку можливо при здійсненні цілого комплексу пріоритетних дій і умов їхньої реалізації. На рис. 2 пропонується модель економічного розвитку курортно-рекреаційної сфери України.

Діючий розвиток курортно-рекреаційної сфери дозволить: значно збільшити потік іноземних громадян в Україну для лікування й відпочинку; сприяти притоку валютних надходжень в економіку країни й росту податкових відрахувань; удосконалювати суміжні галузі економіки; збільшити зайнятість населення, а успішне функціонування курортно-рекреаційної сфери національного господарства дозволить зберегти та поліпшити якість трудового потенціалу суспільства.

Висновки по даному дослідженню й перспективи подальших пошуків у даному напрямку.

Рекреація як економічно вигідна сфера господарювання, має всі підстави зайняти в перспективі одне із профілюючих місць у структурі національного господарського комплексу. Тому сьогодні надзвичайно актуальним стає питання вибору оптимальної стратегії розвитку курортно-рекреаційної сфери та проведення ефективної політики її реалізації.

Система формування адекватної ринковим умовам стратегії має вирішальне і визначальне значення для розвитку курортів та суміжних галузей. Звідси випливає, що основним напрямком інтеграції учасників створення курортно-рекреаційного продукту є розробка ефективного механізму економічного розвитку курортно-рекреаційної сфери на основі узагальнення її теоретичних здобутків, урахування рівня розвитку рекреації в Україні, особливостей вітчизняного та зарубіжного досвіду управління та прогнозування діяльності.

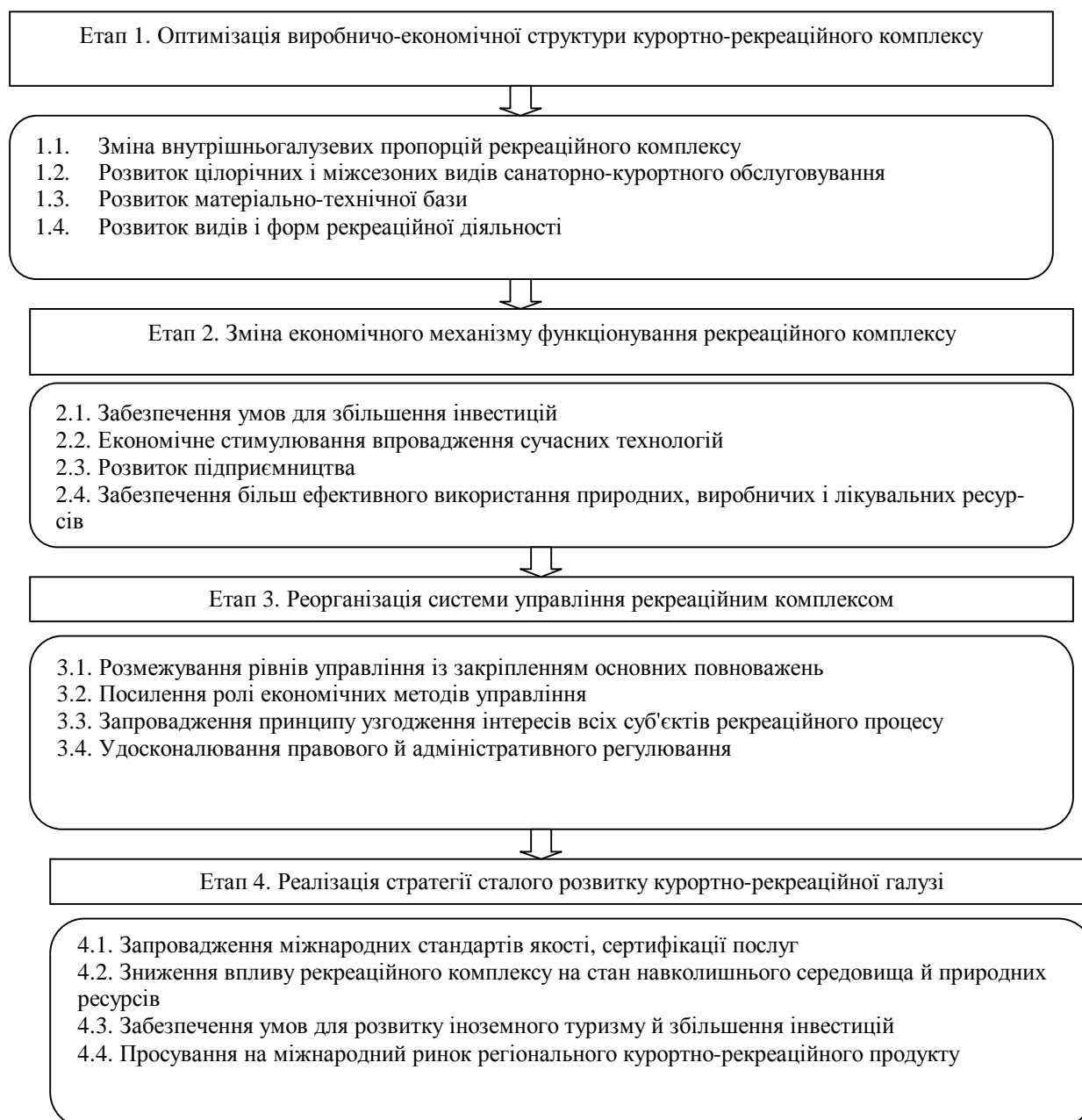

Рис. 2. Модель економічного розвитку курортно-рекреаційної сфери України

Джерела та література

1. Закон України «О курортах» № 2026-Ш от 05 октября 2000 г. // Голос Украины. – 14 ноября 2000. – № 209 (2456). – С. 8–9.
2. Концепція розвитку санаторно-курортної галузі // <http://ufoz.ukrmed.info/index.php?go=Pages&in=view&id=59>.
3. Туризм в Україні [Стат.бюлетель]. – К.: ІВЦ Держкомстату України, 2005. – 48 с.

Шаповалова І.О

ПРОБЛЕМНИЙ АНАЛІЗ ФУНКЦІОНУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО ЗЕРНОВОГО ПІДКОМПЛЕКСУ ПРИЧОРНОМОРСЬКОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ

Вступ. Зернове господарство України є стратегічною і найбільш ефективною галуззю народного господарства. Зерно і вироблені з нього продукти завжди були ліквідними, оскільки вони становлять основу продовольчої бази і безпеки держави.

Природно-кліматичні умови та родючі землі України сприяють вирощуванню всіх зернових культур і дозволяють отримувати високоякісне продовольче зерно, в обсягах, достатніх для забезпечення внутрішніх потреб і формування експортного потенціалу. Основною зоною вирощування зернових культур є Причорноморський регіон України.